

1 pav. Piliakalnio įtvirtinimų konstrukcijos stulpavietės perkasoje I. B. Lisauskaitės nuotr.

Fig. 1. The postholes, which are from the hillfort's fortification structures, in trench I

po velėna rastas iki 45 cm storio permaišytas molio sluoksnis, supiltas ant natūralaus rudos spalvos molio.

Perkasa I tirta Š pylimo ŠR šlaite. Tyrimų metu nustatyta, kad piliakalniui su gynybiniais pylimais įrengti buvo pritaikyta kalvos dalis. Joje Š pylimas buvo pradėtas formuoti sudeginus kalvos paviršiuje augusius želdinius ir vidinėje pylimo pusėje ar jo viduryje (nežinoma, kaip jis buvo įrengtas) supylus apie 1,6 m storio smėlio sluoksnį bei jo išorinį ŠR šlaitą išplūkus moliu. Šio molio storis prie pylimo viršaus yra apie 90 cm. Molio sluoksnis buvo išplūktas nuo viršaus apie 4,2 m pločio juosta. Apačioje jis plonėja iki 5 cm storio ir pereina į natūralų molį. Gali būti, kad šis sluoksnis pylimo viršuje yra buvęs dar storesnis, tačiau jo viršutinė dalis apardyta įvairių žemės darbų metu.

Pylimo išoriniame šlaite apie 2 m nuo jo viršaus yra buvę apie 2,5 m pločio gynybiniai stulpinės konstrukcijos įtvirtinimai (1 pav.). Tyrimų metu perkasos ŠV pakraštyje rastos 6 stulpavietės nuo 15–22 cm skersmens rąstų. Tarp stulpaviečių buvo 25–30 cm tarpai. Tarp stulpų medienos ar kito kokio užpildo liekanų nerasta. Stulpinės konstrukcijos sunykimo priežastys neaiškios. Kokių nors radinių tyrimų metu neaptikta, tad negalime spręsti apie piliakalnio naudojimo laiką.

Mačiūnai Hillfort

In 2015, three trenches (a total of 32 m^2) were excavated at the site of planned steps at Mačiūnai Hillfort (Prienai District, C Lithuania). It was determined that the N bank began to be formed after the greenery growing on top of the hill had been burnt off, a roughly 1.6 m thick layer of sand had been laid down, and a clay layer up to 90 cm thick had been hard packed on its NE escarp in a 4.2 m wide band starting at the bank's top. The bank's escarp had defensive, 2.5 m wide, pole structure fortifications, from which six 15–22 cm diameter postholes have survived at intervals of 25–30 cm (Fig. 1). No finds were discovered during the investigation and the hillfort's dating remains unclear.

Irmina Kaminskaitė

Medsėdžių piliakalnis

2015 m. liepos–rugpjūčio mėnesiais vykdyti žvalgomieji tyrimai Medsėdžių piliakalnyje (UK 39366), esančiame Žemaitijos nacionalinio

1 pav. Piliakalnio vaizdas iš V. I. Kaminskaitės nuotr.
Fig. 1. The hillfort as seen from the W

parko teritorijoje, Medsėdžių geomorfologiniame draustinyje (Plungės r., Platelių sen.). Anksčiau šis piliakalnis archeologams nebuvo žinomas. Piliakalnis yra Žemaičių aukštumos Vidurio Žemaičių kalvyno Dovainių kraštinių darinių ruožo geomorfologiniame mikrorajone esančiame plokščiakalnyje, 2,3 km į V nuo Platelių ežero ŠV kranto. Piliakalniui įrengti pasirinkta Medsėdžių limnokeimo P dalyje esanti kalva – kyšulys tarp šaltiniuotų raguvų, ŠR dalyje besijungianti su tolimesne aukštuma.

Piliakalnio šlaitai statūs, iki 10 m aukščio (1 pav.), papėdė pelkėta. Piliakalnio aikštelė pailgo ovalo formos, pailga PV–ŠR kryptimi, 67 m ilgio, iki 33 m pločio plačiausioje vietoje. 13x7 m dydžio priešpilio, esančio ŠR gale, link ji nežymiai kyla. Už priešpilio išsiskiria maždaug 17x11 m dydžio, iki 1,5 m aukščio pylimas, nusileidžiantis į griovį, už kurio yra antras iki 1 m aukščio, apie 13 m pločio pylimas. Abu pylimai ovalo formos, tankiai apaugę medžiais ir krūmynais, apardyti. Už antrojo pylimo Š–P kryptimi tęsiasi maždaug 20 m ilgio, 7 m pločio šiek tiek lenktas griovys. Lygiagrečiai grioviui, apie 25 m išilgai jo supiltas trečias maždaug 11 m pločio pylimas.

2015 m. žvalgomieji tyrimai buvo atliekami piliakalnio aikštelėje ir priešpilyje. Ištirtos dvi 5x2 m dydžio žvalgomosios perkasos (20 m^2) (2 pav.). ***Perkasai 1*** parinkta vieta mažiau miškingoje piliakalnio aikštelės dalyje, 5 m į R nuo V šlaito krašto. Ji orientuota V–R kryptimi. Tiriamo ploto paviršius neryškiai aukštėja aikštelės centro link. Aukščių skirtumas tarp V ir R perkasos krašto – apie 20 cm. Po 5–12 cm velėnos sluoksniu aptiktas 10–39 cm storio tamsiai rusvas molingos žemės sluoksnis. Jis fiksuotas visoje perkasoje ir yra kiek storesnis ŠV perkasos kampe, arčiau piliakalnio šlaito. Tolstant PV kampo ir perkasos R krašto link, jis plonėja. Po rusvu sluoksniu aptiktas plonesnis juodos žemės sluoksnis, išsidėstęs beveik per visą perkasos plotą. Šis sluoksnis storiausias ir pirmiausia pasirodė perkasos PV kampe 19 cm gylyje. Likusioje perkasos dalyje sluoksnis atsidengė gana tolygiai nuo 20–22 cm gylio ir

yra 5–18 cm storio. Po juodos žemės sluoksniu pasiektas įžemis – gelsvas priemolis, anksčiausiai atsidengęs perkasos R dalyje apie 25 cm gylyje.

Perkasos PR kampe 32 cm gylyje išryškėjo 1,3 m skersmens keturkampės formos *duobė 1*. Ko gero, buvusi ūkinės paskirties duobė užpildyta tamsiai juodu, pilkšvu ir maišytu sluoksniu. Padarius jos skerspjūvį, 40 cm gylyje aptikta viena brūkšniuotos keramikos šukė. Apvalėjantis duobės dugnas pasiektas 62 cm gylyje. Kita *duobė 2* išryškėjo perkasos V dalyje, 40 cm gylyje. Ji stačiakampės formos, su maišytais tamsiai juodos, juosvos, rusvos ir pilkšvos spalvos sluoksniais. Padarius duobės pjūvį, joje išryškėjo taisyklingos pailgos formos 50 cm ilgio, 20 cm storio stulpavietė smailėjančiu galu su pilkšvu užpildu su angliukais. 50 cm atstumu nuo jos 40 cm gylyje taip pat išryškėjo taisyklingai apskrita 25 cm skersmens, 15 cm gylio *duobė 3* bei 17 cm skersmens, 10 cm gylio *duobė 4*. Jų paskirtis neaiški, jos užpildytos juosvu ir pilkšvu užpildu, be radinių.

Abiejuose sluoksniuose aptikta pavienių lipdytos keramikos šukių brūkšniuotu, lygiu ir kruopėtu paviršiumi bei vienas deginto kauliuko fragmentas. Didžiąją dalį radinių sudaro 1–1,2 cm storio sienelių fragmentai su stambiomis grūsto granito priemaišomis ir išorinėje pusėje išryškėjančiais brūkšneliais (3 pav.). Rasta ir plonasienių 5–7 mm storio šukių fragmentų bei keletas stambesnių – 1,5–1,7 cm storio dugnelių fragmentų. Iš viso rasti 8 puodų pakraštėlių fragmentai. 4 iš jų labai smulkūs – išlikusi tik pati viršutinė užapvalinta pakraštė-

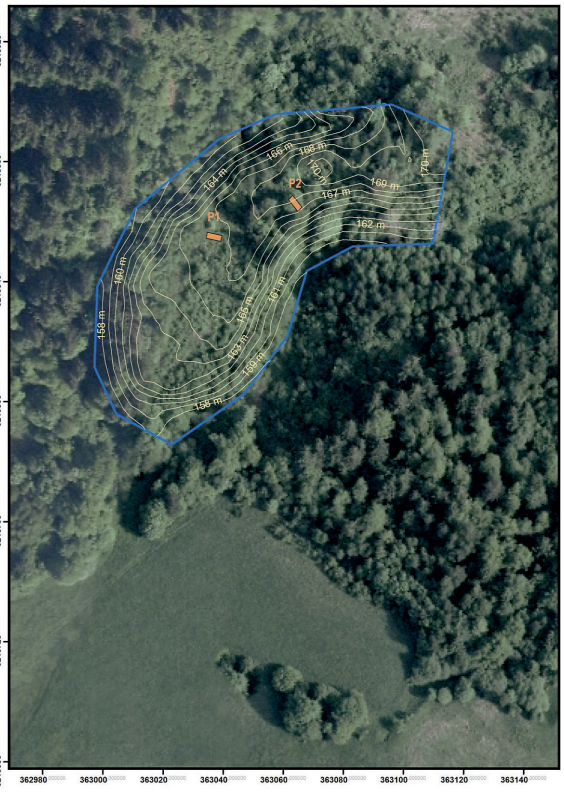

2 pav. Medsėdžių piliakalnio su priešpiliu žvalgomųjų tyrimų 2015 m. situacijos planas: 1 – izohipsės (kas 50 cm); 2 – 2015 m. žvalgomųjų perkasų vietos. I. Kaminskaitės brėž.

Fig. 2. Situation plan of the 2015 evaluation of Medsėdžiai Hillfort and its outwork: 1 – contour lines (every 50 cm); 2 – 2015 trial trench sites

3 pav. Brūkšniuotos keramikos fragmentai, aptikti perkasoje 1. I. Kaminskaitės nuotr.

Fig. 3. Sherds of brushed pottery that were discovered in trench 1

lio dalis; kiti S ir I formos; taip pat rasta viena briauninio pakraštėlio dalis. Paminėtina 35 cm gylyje aptikta suskilusi apatinė puodelio dalis su išlikusiu 4 cm skersmens, 1,5 cm storio dugneliu, išlikusių sienelių aukštis nuo dugnelio – iki 8 cm. Išorinė puodelio pusė brūkšniuota netvarkingais brūkšneliais, sienelės 1–1,2 cm storio, su stambiomis grūsto granito priemaišomis.

Perkasai 2 parinkta vieta 25 m į ŠR nuo perkasos 1, priešpilio aikštelėje, 10 m atstumu nuo pirmojo piliakalnio pylimo. 5x2 m dydžio ŠV–PR kryptimi orientuota perkasa išmatuota prie pat piliakalnio R šlaito, statmenai jam. Ji tolygiai žemėja, aukščių skirtumas galuose – 82 cm. Po 6–14 cm velėna ir pilku povelėniniu sluoksniu perkasoje aptiktas rusvos žemės sluoksnis. Storiausias jis perkasos gale, esančiame arčiau aikštelės centro, kur siekia 15–20 cm, o leidžiantis šlaitu žemyn tolygiai plonėja. Toks sluoksnis dengia beveik visą perkasą, išskyrus jos V kampą, kuriame iškart po velėna fiksuotas maišytas sluoksnis. Taip pat paplitęs ir tamsesnis juodas sluoksnis, esantis iškart po rusvu sluoksniu 19–26 cm gylyje. Jo storis svyruoja tarp 10–22 cm, storesnis jis perkasos V krašte ir plonėja šlaitui žemėjant. Įžemis – gelsvas priemolis – pirmiausia pasiektas ties ŠR sienele 30–45 cm gylyje. 60 cm gylyje perkasoje išryškėjo taisyklingo apskritimo formos 32 cm skersmens *duob*ė pilkšvu užpildu su angliukais. Pjūvyje ji į dugną apvalėjanti, 27 cm gylio. Radinių duobėje neaptikta, jos paskirtis neaiški.

Perkasoje 2 abiejuose sluoksniuose, kaip ir perkasoje 1, rasta pavienių lipdytos keramikos šukių brūkšniuotu, lygiu ir kruopėtu paviršiumi su grūsto granito priemaišomis bei keletas smulkių degintų kauliukų fragmentų. Didžiąją dalį aptiktos keramikos sudaro 1–1,2 cm storio sienelių fragmentai brūkšniuotu ir lygiu paviršiumi su stambiomis grūsto granito priemaišomis. Šioje perkasoje aptikti 9 S ir I formų puodų pakraštėliai: 5 iš jų plonomis 5–8 mm storio sienelėmis; kiti stambesni – 1–1,2 cm storio.

Pagal radinius piliakalnis datuojamas I tūkst. pr. Kr. II puse – I tūkst. pradžia, tačiau jo išorinė išvaizda rodo kur kas vėlesnius laikus.

Medsėdžiai Hillfort

In 2015, a field evaluation was conducted at newly discovered Medsėdžiai Hillfort (Plungė District, NW Lithuania). Two 2 x 5 m trenches (a total of 20 m^2) were excavated, one in the hillfort's enclosure and one in the outwork. Two well-preserved cultural layer horizons, which had a thickness of 20–45 cm in trench 1 and 20–35 cm in trench 2, were recorded. The lower horizon consisted of a 5–22 cm thick layer of black and, in places, charcoally soil that contained hand built pottery with brushed, smooth, and grainy surfaces. A vessel's lower body with coarse crushed granite temper and irregular brushing on the outside, a posthole, and two storage pits were discovered in this layer in trench 1. The lower cultural horizon is ascribable to the second half of the 1st millennium BC.

A layer of dark brown soil ascribable to the upper horizon was discovered immediately under the turf in both trenches. This layer contained isolated sherds of hand built pottery with brushed, smooth, and grainy surfaces. The discovered morphological types: S-shaped rims, I-shaped rims, and inverted rims with corner articulation allow the cultural horizon to be dated to the late 1st millennium BC–first centuries AD.